

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o odpade z elektrických a elektronických zariadení (OEEZ)“

KOM(2008) 810 v konečnom znení – 2008/0241 (COD)

(2009/C 306/09)

Rada Európskej únie sa 20. januára 2009 rozhodla podľa článku 175 ods. 1 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o odpade z elektrických a elektronických zariadení (OEEZ)“

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 18. mája 2009. Spravodajkyňou bola pani Sylvia GAUCI.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 454. plenárnom zasadnutí 10. a 11. júna 2009 (schôdza z 11. júna) prijal 103 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Cieľom preskúmania smernice o OEEZ by malo byť zabezpečenie kladného environmentálneho a hospodárskeho vplyvu, čo bude prínosom pre životné prostredie, hospodárske subjekty a európskych občanov.

1.2 Skúsenosti ukázali, že zámer smernice o OEEZ, ktorým bolo dosiahnutie funkčného prístupu k nakladaniu s odpadom na vnútornom trhu sa nenaplnil.

1.3 Počas implementácie smernice o OEEZ sa vyskytlo veľa problémov s mnohými rozdielmi medzi členskými štátmi.

1.4 Tieto rozdiely boli čiastočne spôsobené neurčitými definíciami v smernici, ale takisto aj slobodou pri implementácii, ktorú členský štátom dáva článok 175 Zmluvy o ES.

2. Závery a odporúčania

2.1 V súčasnosti môže výbor zhrnúť problémy, ktoré treba riešiť a ktoré sú výsledkom preskúmania smernice o OEEZ, takto:

2.2 Smernica o OEEZ môže prispieť k zjednodušeniu znížením administratívnej záťaže pre trhové subjekty.

2.3 Pri preskúmaní smernice by Európska únia spolu s národnými orgánmi mala dbať o to, aby smernica vytvárala rovnaké podmienky činnosti vo všetkých krajinách EÚ. Bol by žiaduci dvojité právny základ, a to články 95 a 175 Zmluvy o ES. Pre ustanovenia týkajúce sa rozsahu, vymedzenia pojmov, požiadaviek na výrobok a zodpovednosti výrobcu, pokiaľ ide o uvádzanie nových výrobkov na trh, by mal byť právnym základom článok 95 Zmluvy, zatiaľ čo pre ustanovenia týkajúce sa cieľov a nakladania s odpadom článok 175 Zmluvy o ES.

2.4 Pri nakladaní s OEEZ by všetci účastníci reťazca, vrátane výrobcov, dovozcov, veľkoobchodníkov, maloobchodníkov a obchodníkov so šrotom mali mať rovnakú zodpovednosť.

2.5 Preskúmanie smernice by malo umožniť lepšiu interakciu ustanovení o ochrane životného prostredia na jednej strane a pravidiel, ktoré ovplyvňujú hladké fungovanie vnútorného trhu na druhej strane.

2.6 Predovšetkým by definícia výrobcu nemala vytvárať ďalšie prekážky vnútorného trhu. Bude to viac v súlade s nedávnou judikatúrou Súdneho dvora ES, podľa ktorej nesmie byť ochrana životného prostredia v rozpore s princípmi vnútorného trhu. Definícia výrobcu uvedená v článku 3 písm. j) prepracovaného návrhu smernice o OEEZ by mala byť v čo najväčšom súlade s príslušnými definíciami stanovenými v rozhodnutí 768/2008/ES a zároveň uznávať osobitný záväzok vyplývajúci zo smernice o OEEZ, konkrétne to, že registrácia, ako aj financovanie zberu a recyklácie nie sú charakteristikou výrobcov (napr. zloženie, súčasti, vplyv na životné prostredie), ale predstavujú dodatočné záväzky, ktoré musia byť splnené výlučne na národnej úrovni (t. j. dohľad nad trhom a presadzovanie).

2.7 Revízia smernice by nemala vytvoriť prekážky fungovaniu postupu, podľa ktorého sa náklady na nakladanie s OEEZ delia medzi subjektmi na základe ich aktuálneho podielu na trhu. V súvislosti s prílohou II je potrebné umožniť zainteresovaným stranám, aby pokračovali vo vytváraní predpisov o nakladaní s odpadom. V súčasnosti dosahujú kolektívne systémy založené na trhovom podiele úspechy v oblasti správneho nakladania s OEEZ.

2.8 Smernica by mala naplniť cieľ, ktorý si stanovila v sociálnej oblasti, a to chrániť životné prostredie a znížiť negatívny vplyv odpadu na ľudské zdravie. Nákladovo efektívne riešenie problematiky tokov elektrického a elektronického odpadu v EÚ by malo pomôcť eliminovať prepravu tohto odpadu do krajín mimo EÚ, v ktorých sú menej prísne predpisy o ochrane životného prostredia a vyššie riziká pre pracovníkov, ktorí s odpadom narábajú.

3. Konkrétne pripomienky k jednotlivým článkom návrhu

3.1 Článok 3 písm. j) – nový: definícia výrobcu

3.1.1 Výbor súhlasí s novou definíciou výrobcu, zároveň však poukazuje na to, že táto definícia môže viesť k zneužívaniu niektorých subjektov inými subjektmi a k narúšaniu hospodárskej súťaže.

3.1.2 Zámerom je zabezpečiť hladké fungovanie vnútorného trhu. EHSV preto vyzýva Komisiu, aby zjednodušila postupy a zabránila možnosti zneužívať iné subjekty.

3.1.3 Doplnená definícia výrobcu spolu s objasnením pojmu „sprístupnenie na trhu“ v článku 3, novom písm. o) a pojmu „uveďenie na trh“ v článku 3, novom písm. p) umožňuje subjektom urobiť dobrovoľne určité opatrenia bez toho, aby riskovali, že budú musieť znášať náklady vznikajúce na konci životnosti výrobku.

3.1.4 Pri vymedzení úlohy každého subjektu môžu podnikatelia predvídať náklady a zobrať tak na seba jasnejšie vymedzenú časť zodpovednosti vzhľadom na ich miesto v dodávateľskom reťazci elektrických a elektronických zariadení.

3.1.5 Pokiaľ ide o praktickú implementáciu, každý členský štát musí mať možnosť stanoviť záväzky pre fyzické alebo právnické osoby z tretích krajín aj z krajín Spoločenstva (vnútorný obchod Spoločenstva), ktoré po prvýkrát na jeho vnútorný trh umiestňujú výrobky. Členské štáty by tak mohli zaviesť primerané opatrenia, ktoré by im umožnili identifikovať tieto osoby a požadovať od nich, aby zabezpečili registráciu a financovanie nakladania s OEEZ, ktoré predali.

3.1.6 Výbor je presvedčený, že najpozitívnejšie zmeny v oblasti životného prostredia a najvyššiu nákladovú efektívnosť ako výsledok jednoznačnej definície výrobcu, je možné dosiahnuť takto:

- Definícia výrobcu by mala zahŕňať rovnaké hospodárske subjekty vo všetkých členských štátoch EÚ.
- Výbor je takisto presvedčený o tom, že fungovanie národných registrov výrobcov by malo byť harmonizovanejšie: odlišné administratívne požiadavky v rámci rôznych národných systémov registrácie a vykazovania totiž zvyšujú náklady výrobcov pôsobiacich vo viacerých krajinách vnútorného trhu.
- Registre výrobcov sa líšia v spôsobe získavania informácií od výrobcov a systémom fungovania. Medzi tieto odlišnosti registrov patria: definície druhov zariadení, hmotnostné kritériá, základ vykazovaných údajov a možnosť predaja v iných členských štátoch. Rozdiely existujú aj vo frekvencii a pravidelnosti vykazovania údajov.
- Výbor preto považuje za dôležité, aby v záujme dosiahnutia tohto cieľa inštitúcie EÚ po príslušných konzultáciách so zainteresovanými stranami vydali odporúčania a usmernenia.

— Výbor je takisto presvedčený, že by sa mala vytvoriť európska sieť národných registrov, ktorá by slúžila na výmenu informácií. Sieť by uľahčila harmonizovanú registráciu výrobcov v členských štátoch, pričom registrácia by obsahovala všetky činnosti daného subjektu v celej EÚ. Zmenšila by sa tým administratívna záťaž registrovaných subjektov a zároveň by to viedlo k účinnejšiemu vykonávaniu smernice. Viac harmonizácie a menej byrokracie by pomohlo dosiahnuť zlepšenie v oblasti životného prostredia a naplniť stanovené ciele.

— Výbor zastáva názor, že v záujme zabránenia prípadom zneužívania by sa mala vytvoriť európska klíringová inštitúcia na kontrolu a sledovanie tokov tovarov a na finančné vyrovnávanie európskych systémov zberu a zhodnocovania, ako aj opatrenia na vzájomné (administratívne) presadzovanie práva a účinnú právnu pomoc medzi jednotlivými členskými štátmi Európskej únie.

3.2 Článok 5: Separovaný zber

3.2.1 Systémy spätného odberu OEEZ sú nevyhnutným krokom k rozsiahlemu zberu OEEZ z domácností.

3.2.2 Výbor trvá na tom, aby sa mohol distribútorom takýto odpad odovzdať bezplatne výmenou kus za kus, pokiaľ je zariadenie rovnakého druhu a splňalo rovnaké funkcie ako dodávané zariadenie.

3.2.3 Výbor je však presvedčený, že spotrebiteľia by mali byť oboznamovaní s rozsahom svojich práv, aby sa zabránilo nejasnostiam ohľadom úlohy trhových subjektov. Trhové subjekty by sa nemali považovať za strediská na zber odpadu na náklady zákazníkov bez akéhokoľvek obmedzenia. Konkrétne by trhové subjekty mali zostať nezávislé pri určovaní svojich záväzkov pri spätnom odbere vyslúžených zariadení, ak k odberu nedochádza v čase dodávky zakúpeného tovaru. Výbor si myslí, že sa tým ušetrí dopravné a personálne náklady podnikov. Úspory majú zmysel z ekologických aj konkurenčných dôvodov.

3.3 Článok 7: Podiel zberu

3.3.1 Výbor súhlasí so zmenou súčasného cieľa z hľadiska zberu. Podiel zberu OEEZ vychádzajúci z objemu predaja je však nevhodný, pretože takmer vo všetkých prípadoch majú výrobky oveľa dlhšiu životnosť ako jeden až dva roky, a preto sa nerecyklujú dva roky po predaji.

3.3.2 Vzhľadom na to, že materiály majú v súčasnosti vyššiu hodnotu ako pred piatimi alebo desiatimi rokmi, OEEZ s čistou hodnotou (t. j. vysokým obsahom kovov) sa z existujúcich systémov zberu stráca. Takto zozbieraný OEEZ preto nie je zaznamenaný v oficiálnych zberných kanáloch OEEZ. Uniknutý OEEZ sa spracováva nesprávne, nespracováva sa vôbec (ukladá sa na skládkach) alebo sa nezákonne vyváža, prípadne sa spracováva alebo legálne vyváža. Presné údaje o tom, kde skončí takýto OEEZ, nie sú v súčasnosti k dispozícii (pozri správu Európskej agentúry životného prostredia z marca 2009).

3.3.3 Výbor je presvedčený, že v budúcnosti budú musieť byť všetky trhové subjekty zodpovedné za nakladanie s OEEZ, nad ktorým musia získať väčšiu kontrolu.

3.3.4 Výbor uznáva, že úspech pri dosahovaní podielu zberu závisí od rôznych činiteľov, od dostupnosti zberných stredísk až po objem OEEZ vyprodukovaný konečnými spotrebiteľmi, pričom tieto činitele sú mimo kontroly samotných výrobcov.

3.3.5 Výbor je preto presvedčený, že zodpovední by nemali byť iba výrobcovia: štúdie ukázali, že jestvujú veľké toky OEEZ, ktorý sa zbiera a spracúva mimo oficiálnych systémov likvidácie OEEZ a že okrem výrobcov jestvujú mnohé iné subjekty, ktoré môžu ovplyvňovať vyzbierané a zrecyklované množstvo odpadu.

3.3.6 Výbor podčiarkuje, že revízia smernice o OEEZ by sa mala zamerať na maximalizáciu výsledkov v oblasti životného prostredia (viac zozbierať) a na zvýšenie nákladovej efektívnosti spracovania OEEZ (lepšie spracovať).

3.3.7 Výbor je presvedčený, že ak sa splnenie zberových cieľov bude posudzovať v okamihu, keď OEEZ vstupuje do systému recyklovania, prevádzkovanie súbežných tokov znemožní výrobcovi zozbierať dostatok OEEZ na splnenie cieľa. Výbor si preto myslí, že účinnejším spôsobom, ako dosiahnuť zberové ciele by bolo posudzovanie rozsahu zberu v okamihu, keď materiál dôjde do recyklačného podniku, keďže tento spôsob by zachytil všetky toky OEEZ, a toky k výrobcovi by sa neposudzovali oddelene.

Celkovo výbor podčiarkuje, že súbežné toky musia byť predmetom regulácie, aby sa zabezpečilo, že všetok OEEZ sa bude recyklovať v súlade s požiadavkami smernice. Obzvlášť potrebné je, aby aj ostatní účastníci reťazca, nielen výrobcovia elektrických a elektronických zariadení, boli povinní vykazovať OEEZ, ktorý zozbierali.

3.4 Článok 12: *Financovanie vzťahujúce sa na OEEZ zo súkromných domácností*

3.4.1 Výbor je presvedčený, že zodpovednosť za financovanie, pokiaľ ide o OEEZ z domácností by nemali znášať iba výrobcovia, ako sa uvádza v novom článku 12 návrhu Komisie.

3.4.2 Výbor považuje za dôležité, aby sa výrobcovi poskytovali stimuly na výber medzi individuálnymi a kolektívnymi riešeniami vychádzajúcimi z ich výrobných palety a druhu podnikania.

3.4.3 Podľa článku 8 smernice o OEEZ sú v súčasnosti výrobcovia elektrických a elektronických zariadení povinní znášať náklady na recyklovanie vlastných výrobkov na konci ich životnosti. Európska únia článkom 8 ods. 2 smernice o OEEZ vytvorila požiadavku individuálnej zodpovednosti výrobcu, podľa ktorej je každý výrobca finančne zodpovedný za recyklovanie odpadu z výrobkov vlastnej značky pochádzajúceho z domácností, pričom ide o výrobky umiestňované na trh po 13. auguste 2005. Výrobca si môže zvoliť, či si túto svoju povinnosť splní individuálne, alebo sa zapojí do kolektívneho systému.

3.4.4 V súčasnosti výrobcovia hľadajú riešenia. Mohlo by sa pokojne stať, že v blízkej budúcnosti budú chcieť výrobcovia túto problematiku riešiť individuálnymi alebo kolektívnymi systémami.

3.4.5 Výbor súhlasí s názorom, že článok 8 ods. 2 je vhodným právnym rámcom na uplatňovanie zodpovednosti výrobcu za OEEZ.

3.4.6 Preskúmanie smernice treba považovať za príležitosť na upevnenie slobody voľby medzi individuálnou zodpovednosťou výrobcu a kolektívnymi riešeniami.

V Bruseli 11. júna 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI